

Många smiter från vårdräkningen

Svenska patienter smiter årligen från skulder på över 200 miljoner kronor. Varje år tvingas landstingen lämna en halv miljon ärenden till indrivning.

Bara i Stockholm skickas årligen 120 000 obetalda vårdräkningar till inkasso, värda 45 miljoner kronor.

– Hos oss motsvarar de utestående fordringarna på patienter i dagsläget en fjärdedel av hela det besparingskrav som

landstinget i Sörmland har över sig, säger Lena Eriksson, chef för Sörminkasso.

Somliga betalar när inkasso hör av sig, men de flesta gör det inte.

– De som inte betalar är rätt osolidariska med resten av patienterna i länet. Det är märkligt att man inte prioriterar vårdräkningarna med tanke på att man sedan klagar på vården, anser Lars Halén, redovisningschef i Västernorrland.

Avgifter inte enda vägen

– Att skära ner och låta folk betala mera själva utpekats av politiker, av olika schatteringar, som enda lösningen. Men det håller inte, för det vill människor inte ha, säger Ylva Thörn, ordförande i kommunal.

Kommunal har ställt ett antal frågor om välfärdens framtid till ett urval av allmänheten och politikerna. Undersökningen visar att stödet till en i huvudsak skattefinansierad välfärd är fortfarande stor.

Enligt rapporten skulle 69 procent av medborgarna vara beredda att rösta på ett nytt

parti som enbart drev frågan att bevara den svenska välfärdsmodellen.

– Den pessimistiska bild som många debattörer målat upp om möjlighet att klara den generella välfärdsmodellen börjar få fäste, främst hos politiker, men även bland medborgare.

– Vi som tror att det är möjligt att utveckla dagens system och att det går att undvika ett systemskifte måste kliva fram och visa ledarskap och tilltro, skriver Ylva Thörn på DN debatt.

Kirunas reumaavdelning läggs ned

Allt pekar på att reumamottagningen i Kiruna avvecklas vid årsskiftet. Patienterna från Malmfälten kan tvingas åka till Sunderby sjukhus för vård.

Akuta operationer i Norrbotten kommer i framtiden att

genomföras endast i Sunderbyn och Gällivare. Akutkirurgin vid sjukhusen i Kiruna, Piteå och Kalix upphör. Vid de tre mindre sjukhusen blir det enbart planerade operationer.

Var tredje reumatiker missnöjd med vården

Reumatikerförbundets granskning av rehabiliteringen i Gävleborg är nu klar. Av resultatet framgår att mer än var tredje reumatiker är missnöjd och säger sig sakna tillgång till sjukgymnastik.

– Ett nedslående resultat! Det säger Johanne Göransson,

kassör i Hudiksvalls reumatikerförening.

Av resultatet framgår att det är svårt att få tid hos en reumatolog och därmed få en remiss till sjukgymnast. Många tvingas bekosta sin egen sjukgymnastik, vilket kan medföra stora kostnader.

Ordförande
Lena Öhrsvik

Biverkningarnas Tio i topp

Från den svenska hälso- och sjukvården inkom år 2003 till Läkemedelverket 3 585 biverkningsrapporter.

Majoriteten av rapporterna gällde patienter i åldersgrupperna 61–80 år (29 %) respektive 41–60 år (26 %).

I åldersgruppen 0-20 år utgjorde vaccinbiverkningar, liksom år 2002, den största andelen av inrapporterade biverkningar.

Könsfördelningen i rapporterna var 60 % kvinnor och 40 % män.

Biverkningarnas allvarlighetsgrad och förlopp

Fyrtio procent av biverkningsrapporterna bedömdes innehålla allvarliga biverkningar. I första hand är det allvarliga respektive oförutsedda biverkningar som ska rapporteras.

Majoriteten av patienterna (61 %) tillfrisknade utan men, 2 % tillfrisknade med bestående men, 18 % hade ej tillfrisknat vid anmälningstillfället och i 15 % av fallen var förloppet okänt. Fyra procent av patienterna i biverkningsrapporterna dog och 75 % av dessa dödsfall bedömdes ha ett samband med läkemedelsreaktionen.

I 102 rapporter med dödsfall, som bedömts ha ett samband med läkemedelsreaktionen, har 149 misstänkta läkemedel rapporterats.

Spenshult i frontlinjen

Som första sjukhus i landet ska reumatikersjukhuset Spenshult utanför Halmstad kartlägga alla kemikalier som släpps ut via sjukhusets avloppssystem.

Nyligen varnade Läkemedelsverket för att kunskaperna om hur utläckande läkemedelsrester påverkar miljön är skrämmande små.

– Trots att vi använder så oerhört mycket läkemedel i västvärlden så är kunskaperna kring det här mycket begränsade, säger, Ingemar Pettersson, forskningsledare vid reumatikersjukhuset Spenshult.

Här är de mest rapporterade läkemedlen under 2003

Waran	173 fall
Pentavac	121 fall
Infanrix-Polio+ Hib	107 fall
DiTeBooster	101 fall
Trombyl	55 fall
Priorix	46 fall
Remicade	45 fall
Celebra	42 fall
Zolofit	40 fall
Zyban	37 fall

Och om man sorterar dem över allvarligheten i biverkningarna (inklusive dödsfall), så ser listan ut så här:

Waran	144 fall
Trombyl	50 fall
Remicade	29 fall
Enbrel	26 fall
Plavix	22 fall
Ciproxin	19 fall
Vioxx	19 fall
Heracillin	18 fall
Celebra	17 fall
Zyprexa	16 fall

En förklaring, menar han, kan vara att läkemedelsföretagen är väldigt intresserade av att få ut nya läkemedel, men att det idag saknas starka ekonomiska krafter för att ta itu med nästa steg - att undersöka vilken effekt de här preparaten, eller resterna av de, har på miljön.

Det finns drygt 1 200 aktiva substanser i svenska läkemedel. Läkemdel som efter att ha passerat genom patienter – via urin, avföring och avloppssystemen – kan spridas ut i miljön.

Friskast men mest sjuksskrivna

Svenskarna tillhör Europas friskaste folk. Vi lever länge och de allra flesta mår bra enligt sig själva.

Trots detta har sjukfrånvaron fördubblats i alla åldersgrupper sedan 1998.

Sjukfrånvaron i Sverige är dubbelt så hög som i Finland och fyra gånger högre än i Tyskland.

Det handlar inte om att människor är sjuka utan om att människor är mer borta från jobbet i dag. Kanske är det en attitydförändring.

Många tycker att det är helt ok att sjukskriva sig utan att vara sjuk. Ett exempel var när

polisen nyligen hotade med att massjukskriva sig för att få gehör för sina lönekrav.

Sjukskrivningar är inget bra mått på sjukdom. Det menar Kristina Alexanderson, professor i socialförsäkring vid Karolinska institutet. De flesta som är sjuka är inte sjukskrivna, säger hon.

Hon nämner som exempel alla människor som jobbar trots att de har kroniska sjukdomar som diabetes och reumatism.

Däremot kan sjukskrivningar vara ett mått på en riskfaktor, precis som rökning är en riskfaktor för hälsan.

Bilstödspengarna är redan slut

Funktionshindrade som beviljats stöd får inga pengar förrän nästa år.

Enligt Riksförsäkringsverket behövs en ökning med mer än 100 miljoner. Regeringen har nyligen kommit överens med miljöpartiet och vänsterpartiet att höja anslagen till nästa år med 60 miljoner kronor.

Det är åttonde året i rad som pengarna till bilstöd för funktionshindrade tagit slut i förtid. Redan i mitten av juni var anslaget för 2004 förbrukat.

De ca 800 personer som fått sina ansökningar beviljade i år, men ännu inte fått stödet utbetalt, får vänta tills nya

pengar anslås till Riksförsäkringsverket, och kan betalas ut av försäkringskassan, i januari nästa år.

Trots det fortsätter försäkringskassan att bevilja stöd under hösten till dem som uppfyller kraven, fastän pengarna inte finns.

196 miljoner kronor anslogs till bilstöd under 2004. Enligt Riksförsäkringsverket skulle 297 miljoner behövs.

Som regel beviljas stöd upp till 60 000 kronor för inköp av bil. Därtill kommer anpassningen som inte har någon övre beloppsgrens.

Mobilen säger till när det är dags

Dagens mobiltelefoner går att använda till så mycket mer än till samtal och SMS.

På Gotland har Anna-Karin Bergius startat ett eget företag Med en idé om information via telefon och dator.

I datorn matar man in uppgifter som exempelvis att en medicin ska tas vid en viss tidpunkt.

När det blir dags skickar datorn ett SMS till patientens mobiltelefon och på telefonens display visas en bild på medicinen.

Patienten tar sin medicin och kryssar i en bekräftelse som sedan går tillbaka till datorn.

Flera mobiler kan kopplas till en enda dator.

Markant ökning av stress hos föräldrar till allvarligt sjuka barn

I en aktuell svensk forskningsstudie påvisas att föräldrar till allvarligt sjuka barn utvecklar psykisk stress, som markant överstiger normala nivåer och att nivåerna av den psykiska pressen varierar beroende på sjukdomens typ. Detta innebär att det medicinska stödet till dessa föräldrar måste kopplas till barnets sjukdom.

– Stödet till familjerna och den psykosociala uppföljningen bör anpassas efter sjukdomstyp och hur föräldrabelastningen utvecklas över tid i de olika patientgrupperna, säger Krister Boman, psykolog och forskningsledare vid institutionen för kvinnors och barns hälsa, Karolinska Institutet.

Påfrestning

Allvarlig sjukdom hos ett barn medför oftast en kraftig psykologisk och känslomässig påfrestning, inte enbart för barnet utan för hela familjen och inte minst föräldrarna. Den psykologiska forskningen kring allvarliga/kroniska sjukdomar hos barn har som ett av målen att kartlägga hur familjen påverkas för att öka kunskapen och i förlängningen få svar på hur man bäst skall hjälpa och stödja till familjemedlemmarna genom sjukdoms- och behandlingen.

Studien Allvarlig sjukdom hos barn: olika hotbilder för föräldrarna vid barncancer och barndiabetes utfördes i ett samarbete mellan Barncancerforskningsenheten vid Karolinska Institutet (Krister Boman och Per Kogner) och Barn- och ungdomsmedicinska kliniken vid Linköpings universitetssjukhus (Ulf Samuelsson). Studien jämförde förekomsten av sjukdomsrelaterad stressymptom hos föräldrar till barncancer- och barndiabetes-

patienter. Vidare undersöktes hur den psykiska belastningen utvecklades beroende tid som förflutit från det att föräldrarna fått diagnosbeskedet. Totalt 675 föräldrar, inklusive en kontrollgrupp av från samhället slumpmässigt utvalda föräldrar genomgick mätningar av stress och psykologiska belastningssymptom, bland annat depression, ångest, upplevelse av förlorad kontroll, självkänsla, osäkerhet och fysiska stressymptom.

Hög stress

Resultaten visade att patientföräldrarna hade en markant högre stressupplevelse än kontrollföräldrarna. Vid barncancer sågs en markant högre stress de första åren efter diagnosbeskedet i de flesta uppmätta faktorerna. Medan föräldrastressen sjönk i ett 10-års perspektiv vid barncancer och då närmade sig den stressnivån som en "normal" förälder uppvisar, uppmättes bestående och ökad stress hos föräldrar till barn med diabetes. Forskarna sammanfattar resultaten med att konstatera att stressmönstren som karakteriserar föräldrarna bestäms av barnets sjukdom och av att tiden har olika effekt på föräldrarnas belastning.

– Psykosocialt stöd bör alltid erbjudas tidigt i samband med det chockartade diagnosbeskedet vid cancer. Vår studie visar att behovet av stöd sedan för en del kan finnas under en lång period, kanske upp till tio år efter diagnosbeskedet. Vid barndiabetes å andra sidan visar den bestående eller ökande stressen att vården undantagslöst måste tillhandahålla stöd och psykologisk uppföljning som en del av omhändertagandet av familjerna på mycket lång sikt, säger Krister Boman.

Survivin

– viktig molekyl vid reumatism

Ledgångsreumatism, RA, medför ofta söndervärkta, svullna och förstörda leder. Men inte alltid.

Att samma sjukdom kan leda till en aggressiv, ledförstörande form och en något snällare variant utan ledangrepp har man hittills inte kunnat förklara.

Men en forskargrupp vid Sahlgrenska under ledning av docent Maria Bokarewa, har nyligen upptäckt att det kroppsegna ämnet survivin spelar en avgörande roll.

Den kroppsegna molekylen survivin har två välkända egenskaper. Dels bromsar den celdöd, dels stöttar den och hjälper celler att dela sig.

Forskarna i Göteborg undersökte en grupp patienter med

och en utan förstörda leder. Samtliga hade varit sjuka i minst tio år. Proven togs i blod och i ledvätska. Dessa jämfördes sedan med friska kontrollpersoner.

Hos patienter med förstörda leder fann man höga halter survivin. Hos de med mildare sjukdom var halterna låga. Hos de friska kontrollpersonerna fann man inget survivin alls.

– Risken för allvarliga ledangrepp ökade dramatiskt med ökande halter survivin, säger docent Maria Bokarewa.

I laboratorieförsök har man sett att det med hjälp av antikroppar går att hämma survivin.

Effekten blev färre inflammatoriska och andra skadliga celler.

Virus kan orsaka ledinflammationer

Forskare på Sahlgrenska universitetssjukhuset har kartlagt hur virus orsakar ledinflammationer.

– Man vet sedan tidigare att virus kan ge upphov till inflammation i lederna men inte på vilket sätt det skett, säger

professor Andrzej Tarkowski till TT.

– Nu börjar vi ana sammanhangen och det är en förutsättning för att bättre kunna förstå hur man ska handlägga de här fallen.

Umeå överväger äldrevård i Spanien

Äldre i Umeå kommun kan komma att erbjudas äldrevård under den spanska solen i framtiden. Kommunfullmäktige har sagt ja och nu ska socialtjänsten undersöka hur det ska gå till.

Förebilden är den norska kommunen Baerum som driver ett äldreboende i staden Altea dit

även andra norska kommuner skickar åldringar. I Sverige ligger Täby kommun i startgrupperna för att erbjuda äldrevård i Spanien.

I höst åker en delegation från kommunen till Mallorca för att titta närmare på hur verksamheten kan organiseras.

Regeringsförklaringen

14 september 2004

Varje år, vid Riksdagens öppnande, berättar vår statsminister hur han ser på framtiden, och vad hans regering har tänkt sig. Det är ofta vackra ord, och därför väl värda att lägga på minnet. I år kom orden från Göran Persson. Här är ett urval.

”Personalen inom vård och omsorg ska kunna behållas också i kommuner och landsting med en kärv ekonomisk situation. Risken för arbetskraftsbrist i offentlig sektor när konjunkturen vänder uppåt minskas. Välfärden stärks. Samtidigt görs en förbättring av hushållens köpkraft.”

”Jag vill att Sverige ska vara ett land där trygghet och välfärd är för alla, inte bara några.”

”Få verktyg fördelar så effektivt samhällets resurser som den generella välfärden - lika för alla, fördelad efter behov, betalad efter förmåga. Därför ska sjukhus drivas utan privat vinstintresse. Ingen offentligt finansierad sjukvård ska ge förtur åt privata försäkringspatienter. Ett nytt kommunalt utjämningsystem beslutas.”

”En nationell vårdgaranti för alla behandlingar införs nästa år. För en starkare handikappolitik föreslås en ny myndighetsstruktur. Försäljningsmonopolen för läkemedel och alkohol försvaras.”

”Regeringen kommer att arbeta för att vård- och omsorgsyrken görs mer attraktiva. Tryggheten för våra äldre avgörs i hög grad av det bemötande och den omsorg de ges. Att personalens kunskap tas tillvara och att goda möjligheter ges till utveckling är avgörande för välfärden. Därför inleds en flerårig nationell satsning på personalen i äldreomsorgen.”

”Socialförsäkringarna står inför nya utmaningar. Vi ska ha socialförsäkringar som finansieras gemensamt och ersätter för inkomstbortfall. De ska stimulera till arbete och vara flexibla när arbetsmarknadens strukturer förändras. De ska samordnas med andra bidrag och stöd. De ska ha en bred folklig förankring. En genomgripande översyn görs av socialförsäkringarna.”

”Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Grundforskningen förstärks och forskarutbildningen byggs ut. Den sociala snedrekryteringen till högskolan bekämpas. Möjligheterna till kommersialisering av forskningsresultat stärks, och universitet och högskolor ska kunna få del av avkastningen. En forskningspolitisk proposition läggs fram. Staten tar ett fortsatt stort ansvar för en modern vuxenutbildning.”